

E,til

**BEGELEIDENDE NOTITIE
BIJ DE RESULTATEN
VAN PROGNEFF 2016**

BEGELEIDENDE NOTITIE BIJ DE RESULTATEN VAN PROGNEFF 2016

Dhr. J. Meuwissen
Dhr. M. Poeth

Maastricht, september 2016

INHOUDSOPGAVE

Pagina

MANAGEMENT SAMENVATTING	2
1 INLEIDING	3
2 DE NATIONALE BEVOLKINGS- EN HUISHOUDENSONTWIKKELING	4
2.1 Nieuwe veronderstellingen kernprognose Nederland	4
2.2 Uitgangspunten nieuwe huishoudensprognose 2015-2060	6
3 DE LIMBURGSE BEVOLKINGSONTWIKKELING	9
3.1 Limburgse bevolking in 2016	9
3.2 Bevolkingsprognose 2016-2060	9
3.3 Ontwikkeling demografische componenten	11
3.4 Ontwikkeling Limburgse bevolking naar geslacht en leeftijd	12
3.5 Bevolkingsontwikkelingen per regio	14
4 DE LIMBURGSE HUISHOUDENSONTWIKKELING	15
4.1 Huishoudensontwikkeling naar type	16
4.2 Huishoudensontwikkelingen per regio	17
5 DE LIMBURGSE WONINGVOORRAADBEHOEFTE	19

MANAGEMENT SAMENVATTING

De bevolking in Limburg is in het afgelopen jaar met ongeveer 1.700 personen gedaald. Dit is iets minder sterk dan in de vorige prognose was voorzien. Ondanks dat er meer mensen stierven dan er geboren werden, daalde de bevolking minder snel dan verwacht. Dit kwam door een positief saldo van de migratie. Vooral het positieve buitenlands migratiesaldo (+3.700) zorgde ervoor dat het negatieve binnenlands migratiesaldo en sterfteoverschot behoorlijk werden afgezwakt.

In de nieuwe demografische prognose zijn de lange termijn trends veelal hetzelfde gebleven. Voor de korte termijn zijn vooral de veronderstellingen over kindertal, migratie en sterfte aanzienlijk bijgesteld, omdat het aantal geboorten, de immigratie en de sterfte zich in 2015 beduidend anders ontwikkelden dan was voorzien. Met name door de sterk gestegen asielmigratie wordt in de eerste prognosejaren (2017 en 2018) zelfs een kleine bevolkingstoename verwacht. Ook bij de huishoudensprognose zijn diverse veronderstellingen aangepast. In tegenstelling tot de aannames die in de huishoudensprognose van 2013 gedaan werden, is de verwachting nu dat ouderen nog langer zelfstandig blijven wonen, terwijl jongeren later het ouderlijk huis verlaten.

De bevolkingsdaling in Limburg verloopt wederom iets minder snel dan verwacht

In Progneff 2016 neemt de bevolkingsomvang van de provincie Limburg af van bijna 1,12 miljoen inwoners in 2015 tot ruim 869.000 inwoners in 2060. Dit betekent dat de Limburgse bevolking in de prognoseperiode met ongeveer 250.000 personen zal afnemen. In Progneff 2015 werd uitgegaan van een iets sterkere daling. In vergelijking met deze prognose ligt het inwonertal in de huidige prognose in 2060 ongeveer 12.000 personen hoger. De toename van het inwonertal ten opzichte van de vorige prognose wordt voornamelijk verklaard door de sterkere toename van het aantal geboorten en de positieve ontwikkeling in de migratie.

Structurele huishoudensdaling in Limburg en stabiel aantal institutionele huishoudens

Volgens Progneff 2016 neemt het aantal particuliere huishoudens in de provincie Limburg af van zo'n 519.000 in 2015 tot ruim 429.000 in 2060. Dit betekent dat het aantal huishoudens in Limburg in de prognoseperiode met 90.000 zal afnemen. De Limburgse huishoudensprognose voorziet tot ongeveer 2035 een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. Deze groei hangt samen met een voortgaande vergrijzing en individualisering. Er zullen meer ouderen zijn die hun partner hebben verloren, terwijl zij wel langer extramurale zorg krijgen. Ook personen van middelbare leeftijd blijven door verschillende omstandigheden vaker voor korte of langere tijd alleen wonen. Dat het totaal aantal Limburgse huishoudens vanaf 2020 gaat dalen, komt daarom volledig door een daling in het aantal meerpersoonshuishoudens. Het aantal institutionele huishoudens blijft tot 2060 ongeveer stabiel.

Demografische ontwikkelingen per regio

De komende jaren daalt in alle regio's de bevolking met uitzondering van de regio Venray. De bevolkingsdaling is het grootst in de Zuid-Limburgse regio's Parkstad Limburg en Westelijke Mijnstreek. Het aantal particuliere huishoudens zal in deze regio's eerder en sterker afnemen dan in het noordelijke deel van de provincie. Op de korte termijn worden vooral regio's in Zuid-Limburg geconfronteerd met een huishoudensdaling en een afnemende woningvoorraadbehoefte.

1 INLEIDING

In 2016 heeft Etil in opdracht van de Provincie Limburg een nieuwe prognose opgesteld voor de ontwikkeling van de bevolking, de particuliere huishoudens en de woningvoorraadbehoefte in Limburg. Voor het opstellen van de prognoses is gebruik gemaakt van het prognosemodel Progneff¹. De prognose is op provinciaal, regionaal en gemeenteniveau uitgevoerd en loopt tot 2060. Binnenkort zijn de nieuwste cijfers van Progneff 2016 ook online te raadplegen via <http://prognoses.neimed.nl/tabellenset>.

In deze notitie komen de belangrijkste resultaten en ontwikkelingen uit Progneff aan bod. Hoofdstuk 2 geeft een korte beschrijving van de belangrijkste uitkomsten van de nieuwe nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS. Vervolgens gaan hoofdstukken 3 tot en met 5 in detail in op de demografische ontwikkelingen in Limburg. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de uitkomsten van de Limburgse bevolkingsprognose. Hoofdstuk 4 beschrijft de toekomstige ontwikkeling van de institutionele en particuliere huishoudens en hoofdstuk 5 bespreekt de gevolgen van de huishoudensontwikkeling op de toekomstige woningvoorraadbehoefte in de Limburg en de onderliggende regio's.

¹ Progneff is de overkoepelende term voor de bevolkingsprognoses en effectenramingen van Etil.

2 DE NATIONALE BEVOLKINGS- EN HUISHOUDENS-PROGNOSE VAN HET CBS

Uitgangspunt voor de bevolkingsprognoses van Progneff zijn de nationale bevolkings- en huishoudensprognoses van het CBS. De uitkomsten van de kernprognose van het CBS van december 2015 en de nationale huishoudensprognose van het CBS van april 2016 gelden als randtotaal voor heel Nederland. In dit hoofdstuk gaan we in op de belangrijkste veranderingen en resultaten uit de landelijke bevolkings- en huishoudensprognoses.

2.1 Nieuwe veronderstellingen kernprognose Nederland²

CBS werkt sinds 2015 voor de demografische prognoses met een driejaarlijkse publicatiecyclus. Eind 2014 werd een nieuwe prognose voor de bevolking naar leeftijd, geslacht en herkomstgroepering gepubliceerd (de bevolkingsprognose³). Eind 2015 en 2016 worden updates van deze prognose gepubliceerd, de zogenaamde kernprognose. In deze paragraaf besteden we aandacht aan de uitkomsten van de eind 2015 gepubliceerde kernprognose⁴. Ten opzichte van de bevolkingsprognose 2014-2060 zijn hierin de veronderstellingen geactualiseerd op basis van de recente ontwikkelingen.

In de kernprognose zijn de veronderstellingen voor geboorte, sterfte en migratie geactualiseerd. Voor de korte termijn is er in elk van deze componenten een aanzienlijke bijstelling, omdat de immigratie, de geboorten en de sterfte zich in 2015 beduidend anders ontwikkelden dan was voorzien.

Geboorte

De bevolkingsprognose uit 2014 veronderstelde dat het gemiddeld kindertal per vrouw, het totale vruchtbaarheidscijfer, na de toename in 2014 direct verder zou stijgen tot een structureel niveau van 1,75 vanaf 2018. In 2015 was er echter sprake van een daling van het kindertal, naar 1,65 kinderen per vrouw.

In de kernprognose wordt aangenomen dat de gemiddelde leeftijd bij geboorte van het eerste kind iets stijgt, van 29,0 jaar in 2014 naar 29,2 jaar vanaf 2025. Het duurt voor nieuwe generaties jongeren langer om 'gesetteld' te raken. De vorige prognose ging uit van een gemiddelde moederschapleeftijd van 28,7 jaar voor de lange termijn. Doordat de nieuwe prognose een half jaar extra uitstel veronderstelt, blijft het totale vruchtbaarheidscijfer langer beneden de verwachte structurele waarde van 1,75 kinderen per vrouw. Dit niveau wordt volgens de bijgestelde veronderstellingen pas vanaf midden 2020 weer gehaald.

Voor de eerstkomende jaren geeft de kernprognose hierdoor een lager aantal geboorten dan de eerdere bevolkingsprognose. In de loop van de jaren twintig worden juist meer geboorten verwacht, hoewel de veronderstelling voor het gemiddeld kindertal daar ongewijzigd is ten opzichte van de vorige prognose. Dit komt door de naar boven bijgestelde verwachtingen voor de immigratie; meer immigranten betekent meer vrouwen van rond de dertig in de bevolking, van wie een deel in Nederland kinderen zal krijgen.

² CBS (2015), "Kernprognose 2015-2060: Hoge bevolkingsgroei op korte termijn", december 2015.

³ CBS (2014), "Bevolkingsprognose 2014-2060: groei door migratie", december 2014.

⁴ CBS (2015), "Kernprognose 2015-2060: Hoge bevolkingsgroei op korte termijn", december 2015.

Levensverwachting

De levensduur van Nederlanders is de afgelopen anderhalve eeuw bijna doorlopend gestegen. Betere hygiëne en leefomstandigheden, gezondere voeding en medische vooruitgang zorgden ervoor dat een steeds groter deel van de bevolking hoge leeftijden bereikt. Toch zijn de cijfers voor de verwachte levensduur vrijwel gelijk aan die van de prognose uit 2012. In 2014 is de levensverwachting bij geboorte 79,9 jaar voor mannen en 83,3 jaar voor vrouwen. Uitgaand van de sterftekansen in 2060 zouden mannen 87,0 en vrouwen 89,9 jaar oud worden. De virtuele levensduur van pasgeborenen stijgt volgens de prognose tot 2060 dus met 7 jaar.

Migratie

De veronderstellingen voor de immigratie worden opgesteld aan de hand van migratiemotieven. Daarbij wordt een indeling van migranten naar vijf motieven gebruikt: arbeid, asiel, gezin, studie, en een kleine groep met overige motieven (waaronder au pairs en adoptiekinderen).

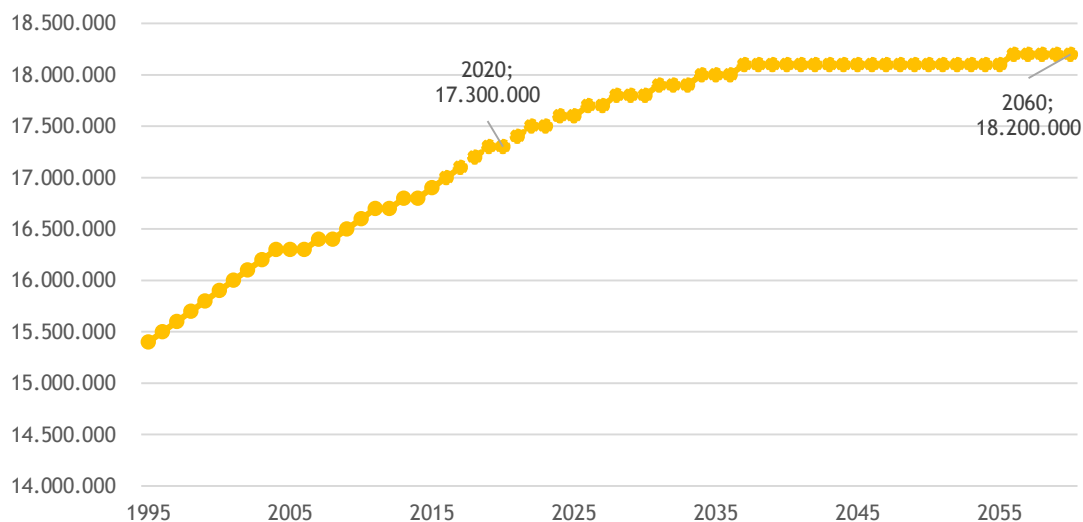
- *Arbeidsmigratie*: in de vorige prognose werd uitgegaan van enige daling van de arbeidsmigratie door het openstellen van de Duitse arbeidsmarkt voor burgers van nieuwe lidstaten. Dit leidde echter niet tot de verwachte daling van de instroom naar Nederland. In 2013 en 2014 is de arbeidsmigratie vanuit de EU juist verder toegenomen. De groei zit vooral in immigranten uit Polen. Naar aanleiding hiervan zijn in de nieuwe prognose de veronderstellingen bijgesteld en wordt verondersteld dat de huidige stijgende trend nog een aantal jaren doorzet. Op termijn zal de immigratie vanuit de nieuwe lidstaten naar Nederland naar verwachting wel afnemen doordat de lonen daar stijgen, de bevolking vergrijsst en doordat het openstellen van de Duitse arbeidsmarkt op de langere termijn alsnog effect op de migratie naar Nederland zal hebben. De omvang van de daling wordt echter lager ingeschat dan bij de vorige prognose. Vanaf 2025 wordt aangenomen dat structureel 56 duizend arbeidsmigranten per jaar naar Nederland zullen komen.
- *Asielmigratie*: Voor de asielmigratie zijn de veronderstellingen alleen voor de korte termijn bijgesteld. Het aantal asielmigranten vanuit Syrië is de afgelopen twee jaar sterk gestegen. Ook kwamen er meer asielzoekers vanuit Eritrea. Verondersteld wordt dat deze stijging in 2016 doorzet en dat zich de komende paar jaar 18 duizend asielmigranten per jaar in Nederland zullen vestigen. De asielimmigratie daalt op den duur naar 8 duizend migranten per jaar. Ten opzichte van de vorige prognose is de veronderstelde asielimmigratie voor de korte termijn flink hoger, voor de lange termijn bijna ongewijzigd.
- *Gezinsmigratie*: De bijgestelde verwachtingen voor de asiel- en arbeidsmigratie leiden ook tot hogere instroom door gezinsmigratie.
- *Overige motieven*: bij de overige motieven zijn de veronderstellingen niet of nauwelijks aangepast ten opzichte van de vorige prognose.

Naar schatting zal van de immigranten die recent naar Nederland kwamen ruim drie kwart uiteindelijk weer vertrekken. De langetermijnveronderstellingen voor de emigratiegeneigdheid van autochtonen zijn ongewijzigd ten opzichte van de vorige prognose. De nieuwe migratieveronderstellingen betekenen dat er, ten opzichte van de vorige prognose, vooral meer mobiliteit wordt verwacht. Er komen meer immigranten dan voorzien naar Nederland toe, maar ze blijven ook korter dan was verondersteld.

De bijgestelde veronderstellingen leiden tot een nieuwe bevolkingsprognose voor Nederland (figuur 2.1). Door de sterk gestegen asielmigratie wordt in de eerste prognosejaren (2017 en 2018) in Nederland een aanzienlijk sterkere bevolkingsgroei verwacht dan eerder werd aangenomen. Begin 2020 heeft Nederland een bevolkingsomvang van 17,3 miljoen, dat is 90 duizend personen meer dan volgens de bevolkingsprognose 2014-2060. Tot 2060 loopt het verschil tussen de prognoses op tot 120 duizend inwoners. De kernprognose voorziet 18,2 miljoen inwoners in dat jaar.

Figuur 2.1 Ontwikkeling bevolking Nederland, 1995-2060

Bron: CBS.

2.2 Uitgangspunten nieuwe huishoudensprognose 2015-2060

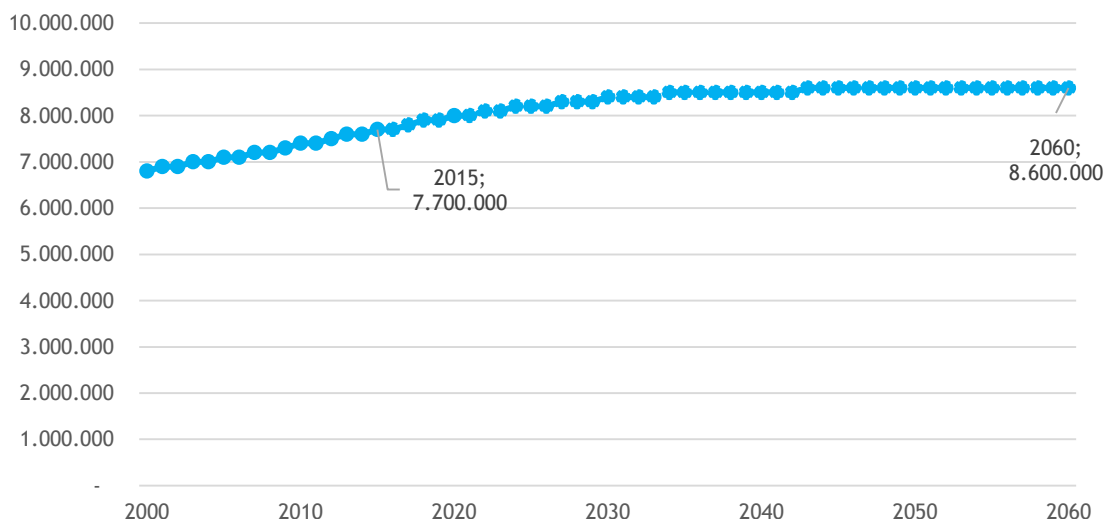
Het CBS publiceert eens in de drie jaar de nationale Huishoudensprognose. Deze prognose beschrijft de verwachte toekomstige ontwikkeling van de bevolking naar huishoudenspositie en van huishoudens naar type en grootte. Het startpunt voor de nieuwe prognose is de situatie op 1 januari 2015, bij de vorige Huishoudensprognose was dat 1 januari 2012. Deze paragraaf biedt een overzicht van de belangrijkste uitkomsten uit de nieuwe CBS Huishoudensprognose 2015-2060⁵. Daarnaast worden de gehanteerde veronderstellingen beschreven en vindt een vergelijking met de voorgaande prognose uit 2013 plaats.

Al lange tijd groeit in Nederland het aantal huishoudens naar verhouding sterker dan het aantal inwoners. Sinds 1971 is het inwonertal met 29 procent toegenomen. De groei van het aantal huishoudens was in dezelfde periode met 93 procent ruim drie keer zo sterk. Dit komt vooral door de opkomst van het eenpersoonshuishouden.

⁵ CBS (2016), Huishoudensprognose 2015-2060: jongeren en ouderen langer thuis, april 2016

Figuur 2.2 Ontwikkeling particuliere huishoudens Nederland, 2000-2060

Bron: CBS.

Begin 2015 telde Nederland 7,7 miljoen huishoudens. Daarvan zijn er 2,9 miljoen eenpersoonshuishoudens. Het aantal paren zonder kinderen is met 2,2 miljoen iets groter dan het aantal paren met kinderen (2,0 miljoen). Ongeveer 550 duizend huishoudens bestaan uit één ouder met één of meer kinderen.

De huishoudensprognose voorziet een verdere toename van het aantal huishoudens, al zal de toename vanaf 2030 geleidelijk afvlakken (figuur 2.2). In 2060, het laatste jaar van de huidige prognose, telt Nederland naar verwachting 8,6 miljoen huishoudens. De toename komt grotendeels voor rekening van het aantal eenpersoonshuishoudens, dat een groei zal doormaken van de huidige 2,9 miljoen naar 3,7 miljoen in 2060.

Hieronder volgen de belangrijkste veronderstellingen die in de nieuwe CBS-prognose zijn gebruikt. Tevens wordt besproken hoe ze afwijken van die van de voorgaande prognose.

- *Jongere generaties trouwen minder en later:* de laatste jaren is het aantal huwelijken met name op jongere leeftijden gedaald, terwijl het aantal echtscheidingen is toegenomen. Dit heeft tot bijstellingen in de veronderstellingen geleid. De veronderstelling voor de gemiddelde leeftijd bij het eerste huwelijk voor generaties vanaf 1990 is met een half jaar verhoogd. De verwachting voor het uiteindelijke percentage eerste huwelijken is ongewijzigd. Het aandeel huwelijken dat naar verwachting uitloopt op een echtscheiding ligt een procentpunt hoger en het aandeel personen dat hertrouwt na een scheiding is 2 tot 3 procentpunt lager. De verwachtingen voor het aandeel weduwen en weduwnaars dat weer trouwt zijn ongewijzigd.
- *Verschillen tussen ongehuwden en ooit-gehuwden nemen af:* ongehuwd samenwonen is de afgelopen decennia steeds meer een gangbaar alternatief voor gehuwd samenwonen geworden. Tegelijkertijd is het demografisch gedrag van mensen die ongehuwd samenwonen steeds meer gaan lijken op dat van gehuwden.

- *Jongeren blijven langer thuis wonen:* in de vorige prognose werd verondersteld dat de stijging van de leeftijd bij uit huis gaan vanaf 2009 een tijdelijk gevolg was van de slechte economische situatie. De voorziene daling van deze leeftijd is echter niet opgetreden. De nieuwe prognose gaat uit van de hypothese dat de stijging structureel is. Het duurt voor nieuwe generaties jongeren langer om ‘gesetteld’ te raken. De veronderstelde leeftijd bij uit huis gaan staat vanaf 2019 op 24,9 jaar, ruim een jaar hoger dan volgens de huishoudensprognose 2013-2060.
- *Jongeren gaan later samenwonen dan eerder verondersteld:* Voor de 15- tot 30-jarigen ligt de paarvormingsfrequentie volgens de nieuwe prognose aanmerkelijk lager dan volgens de vorige prognose. Voor de 30-plussers ligt dit juist hoger. Volgens de nieuwe prognose gaan jongeren dan ook later samenwonen dan eerder verondersteld. Voor 2016 ligt de gemiddelde leeftijd waarop men voor het eerst gaat samenwonen volgens de nieuwe prognose op 26,6 jaar; volgens de prognose uit 2013 was dat 25,9 jaar.
- *Meer scheidingen, maar minder verweduwing:* vergeleken met de vorige prognose komt de frequentie van paarontbinding voor jonge en middelbare leeftijden hoger uit, met name door de recente toename van het scheidingscijfer. De frequentie van paarontbinding voor ouderen ligt volgens de nieuwe prognose in de toekomst juist iets lager dan eerder voorzien, met name voor mannen. Dit komt door lagere verwachtingen voor de instroom van ouderen naar instellingen (zie volgende punt) en bijstellingen in de prognose voor de levensverwachting.
- *Ouderen blijven langer zelfstandig wonen:* het beleid om intramurale zorg te beperken tot ouderen met de ernstigste gezondheidsklachten is doorgezet door het huidige kabinet. Sinds 2013 is de zwaarte van de zorgindicatie die patiënten moeten hebben om voor AWBZ-gefinancierde intramurale zorg in aanmerking te komen stapsgewijs verhoogd. Hierdoor is het instroomcijfer naar instellingen sterk gedaald. Vergeleken met de vorige prognose wordt voor de lange termijn een sterkere verdere daling verondersteld.

3 DE LIMBURGSE BEVOLKINGSONTWIKKELING

3.1 Limburgse bevolking in 2016

Op 1 januari 2016 is de bevolking in Limburg gedaald met 1.680 personen (zie figuur 3.1), een iets kleinere daling dan in de vorige prognose was voorzien. Het sterfteoverschot bedroeg in 2015 ruim 3.100. Het grote sterfte-overschot werd gecompenseerd door een positief saldo van de migratie. Hoewel het binnenlands migratiesaldo negatief was (-2.200), zorgde het buitenlands migratiesaldo (+3.670) ervoor dat het totale migratiesaldo de bevolkingsdaling met bijna 1.500 afzwakte.

Figuur 3.1 Kerngegevens Limburgse bevolkingsontwikkeling 2015-2016

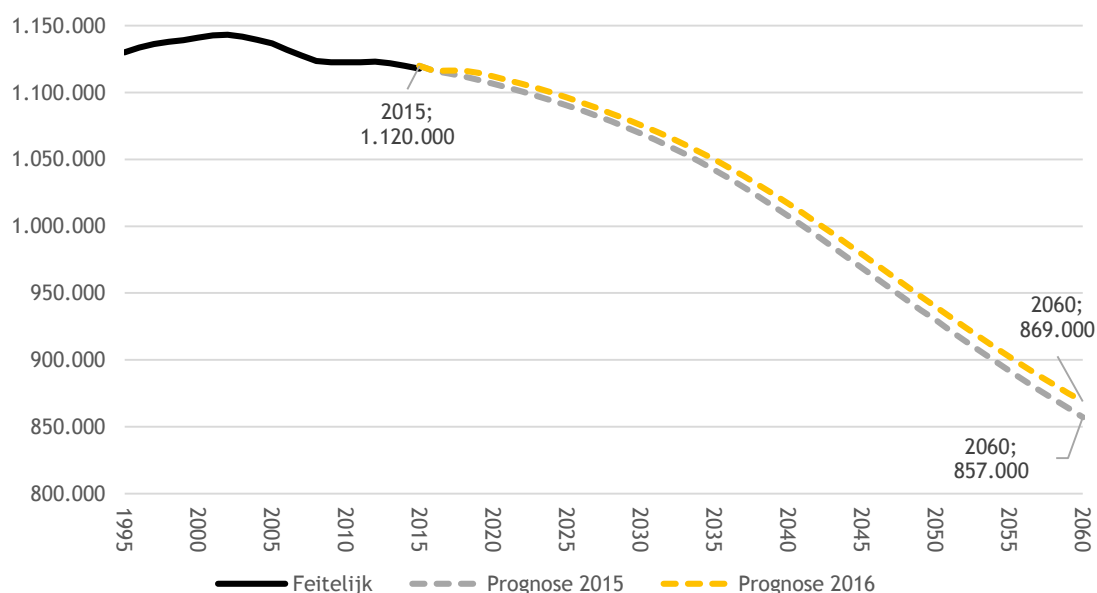

3.2 Bevolkingsprognose 2016-2060

De aanpassingen van de nationale prognoses van het CBS zijn doorgerekend met Progneff 2016. De landelijke ontwikkelingen betreffende vruchtbaarheid, levensverwachting en buitenlandse migratie zijn ook van toepassing voor de Limburgse bevolkingsprognose. Daarnaast spelen regiospecifieke factoren een rol zoals de leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking, de regiospecifieke vruchtbaarheid en levensverwachting evenals het binnenlands en buitenlands migratiesaldo. Deze factoren tezamen bepalen hoe de Limburgse bevolking zich in de toekomst ontwikkelt. Figuur 3.2 laat de Limburgse bevolkingsontwikkeling zien volgens Progneff 2015 en Progneff 2016.

Figuur 3.2 Feitelijke bevolkingsontwikkeling en bevolkingsprognoses 2015 en 2016

Bron: CBS Statline en Etil.

In Progneff 2016 neemt de bevolkingsomvang van de Provincie Limburg af van 1,12 miljoen inwoners in 2015 tot ruim 869.000 inwoners in 2060. Dit betekent dat de Limburgse bevolking in de prognoseperiode met ongeveer 250.000 personen zal afnemen. In Progneff 2015 werd uitgegaan van een iets sterkere daling van het inwonertal; tot 857.000 in 2060. In vergelijking met deze prognose ligt het inwonertal in de huidige prognose in 2060 dus ongeveer 12.000⁶ personen hoger. De toename van het inwonertal ten opzichte van de vorige prognose wordt voornamelijk verklaard door de sterkere toename van het aantal geboorten en de positieve ontwikkeling in de migratie (tabel 3.1). De sterften hebben per saldo een klein negatief effect.

Tabel 3.1 Verschillen tussen de bevolkingsprognoses van Progneff 2015 en Progneff 2016

	Progneff 2015	Progneff 2016	Vershil
Bevolkingsomvang 1-1-2016	1.116.104	1.116.260	+156
Bevolkingsomvang 1-1-2060	857.419	868.585	+11.166
Demografische componenten 2016-2060:			
Natuurlijke aanwas 2016-2060	-251.427	-244.774	6.653
- totaal aantal geboorten 2016-2060	352.133	365.940	13.807
- totaal aantal sterften 2016-2060	603.560	601.714	-1.846
Migratie 2016-2060	-7.257	-2.901	4.356
Bevolkingsontwikkeling 2016-2060	-258.684	-247.675	11.009

Bron: Etil.

⁶ Als gevolg van afrondingsverschillen komt het verschil in tabel 3.1 op 11.009 uit.

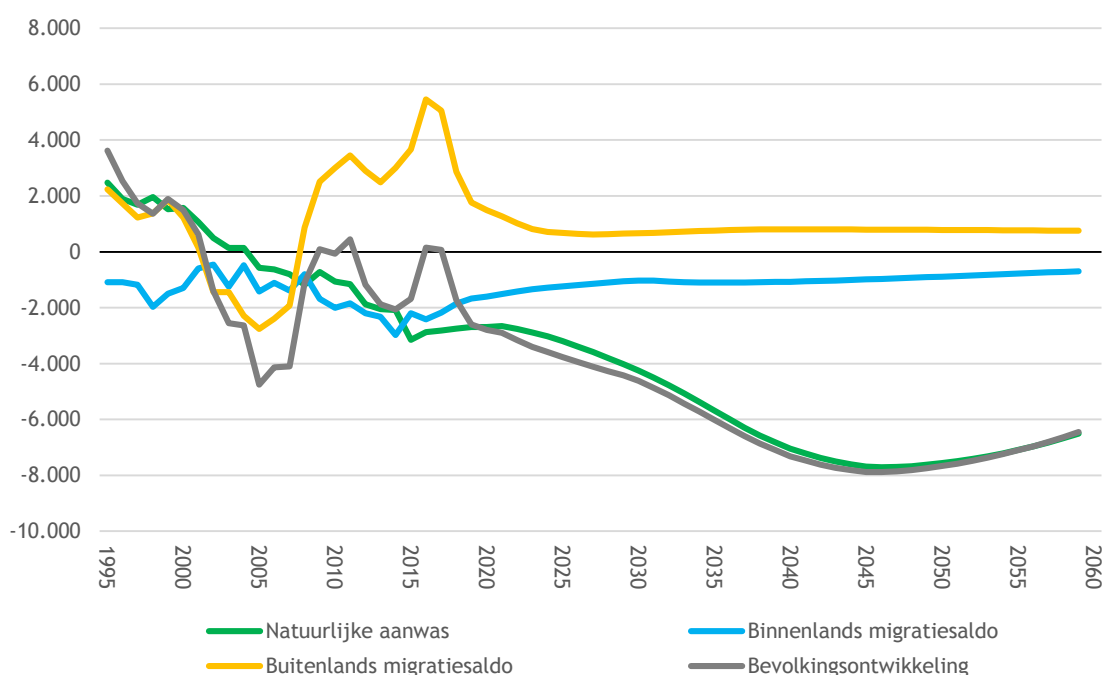

3.3 Ontwikkeling demografische componenten

De toekomstige bevolkingsontwikkeling van Limburg wordt bepaald door de ontwikkeling van de natuurlijke aanwas en het migratiesaldo. De natuurlijke aanwas is gelijk aan het aantal geboorten minus het aantal sterfgevallen. Is de natuurlijke aanwas positief, dan spreekt men van een geboorteoverschot. Is de natuurlijke aanwas negatief, dan spreekt men van een sterfteoverschot. Het migratiesaldo is de som van het binnenlands migratiesaldo en buitenlands migratiesaldo. Figuur 3.3 toont de toekomstige ontwikkeling van al deze demografische componenten. Uit de figuur blijkt dat Limburg vanaf 2004 te maken heeft met een structureel sterfteoverschot. Het sterfteoverschot neemt in de prognoseperiode jaar op jaar toe om vanaf 2050 langzaam af te zwakken. In 2060 bedraagt het sterfteoverschot naar verwachting ongeveer 6.500 personen.

Uit figuur 3.3 blijkt verder dat het binnenlands migratiesaldo negatief is voor Limburg. Dit wil zeggen dat er jaarlijks meer mensen uit de provincie naar de rest van het land vertrekken dan er uit andere provincies naar Limburg toekomen. In de periode 2010-2016 bedroeg het binnenlands migratiesaldo gemiddeld ongeveer -2.300 personen per jaar. Voor de prognoseperiode wordt in Progneff 2016 verondersteld dat het binnenlands migratiesaldo op termijn iets minder negatief wordt. Deze aanname hangt onder meer samen met ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de woningmarkt die voor Limburg naar verwachting een positief effect zullen hebben op het binnenlands migratiesaldo. Daarnaast zal ook de veranderende leeftijdsamenstelling van de Limburgse bevolking een remmend effect hebben op het binnenlands migratiesaldo omdat de leeftijdscohorten met een grote verhuisgeneigdheid de komende decennia als gevolg van de ontgroening in omvang afnemen.

Figuur 3.3 Ontwikkeling demografische componenten Limburg 1995-2060 (in aantallen)

Bron: CBS/Etil.

Tegenover een negatief binnenlands migratiesaldo staat een positief buitenlands migratiesaldo. Opvallend is vooral de ontwikkeling in de laatste jaren. Sinds 2010 ligt het buitenlands migratiesaldo gemiddeld rond de 3.000 personen per jaar. Dit positieve migratiesaldo wordt grotendeels veroorzaakt door de arbeidsmigratie. Sinds 2015 is daar de

grote instroom van asielmigranten bijgekomen. Met name onder invloed van deze stroom mensen wordt in Progneff 2016 ook voor 2016 en 2017 een positief buitenlands migratiesaldo verwacht. Na 2017 is de verwachting dat het buitenlands migratiesaldo weer zal gaan dalen en vervolgens stabiliseert rond 750 personen per jaar.

Per saldo is de Limburgse bevolking in de periode 2010-2016 in alle jaren gedaald met uitzondering van de jaren 2011 en 2016. De toename van de bevolking in beide jaren was volledig toe te schrijven aan een hoog positief buitenlands migratiesaldo. In de prognoseperiode zal de Limburgse bevolking echter weer gaan dalen aangezien het sterfteoverschot steeds groter wordt en het effect van het totale migratiesaldo op de bevolkingsontwikkeling in Limburg in relatieve zin afneemt. Enige uitzondering hierop vormt het jaar 2017, aangezien ook dan een hoog positief buitenlands migratiesaldo wordt verwacht.

3.4 Ontwikkeling Limburgse bevolking naar geslacht en leeftijd

Grafiek 3.4 op de volgende pagina toont de bevolkingspiramide voor Limburg op 1 januari van 2016 en de prognoses voor 2040 en 2060. Binnen de bevolkingspiramide wordt onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Op dit moment telt Limburg bijna 554.000 mannen (linkerkant van de piramide) en ruim 562.000 vrouwen (rechterkant).

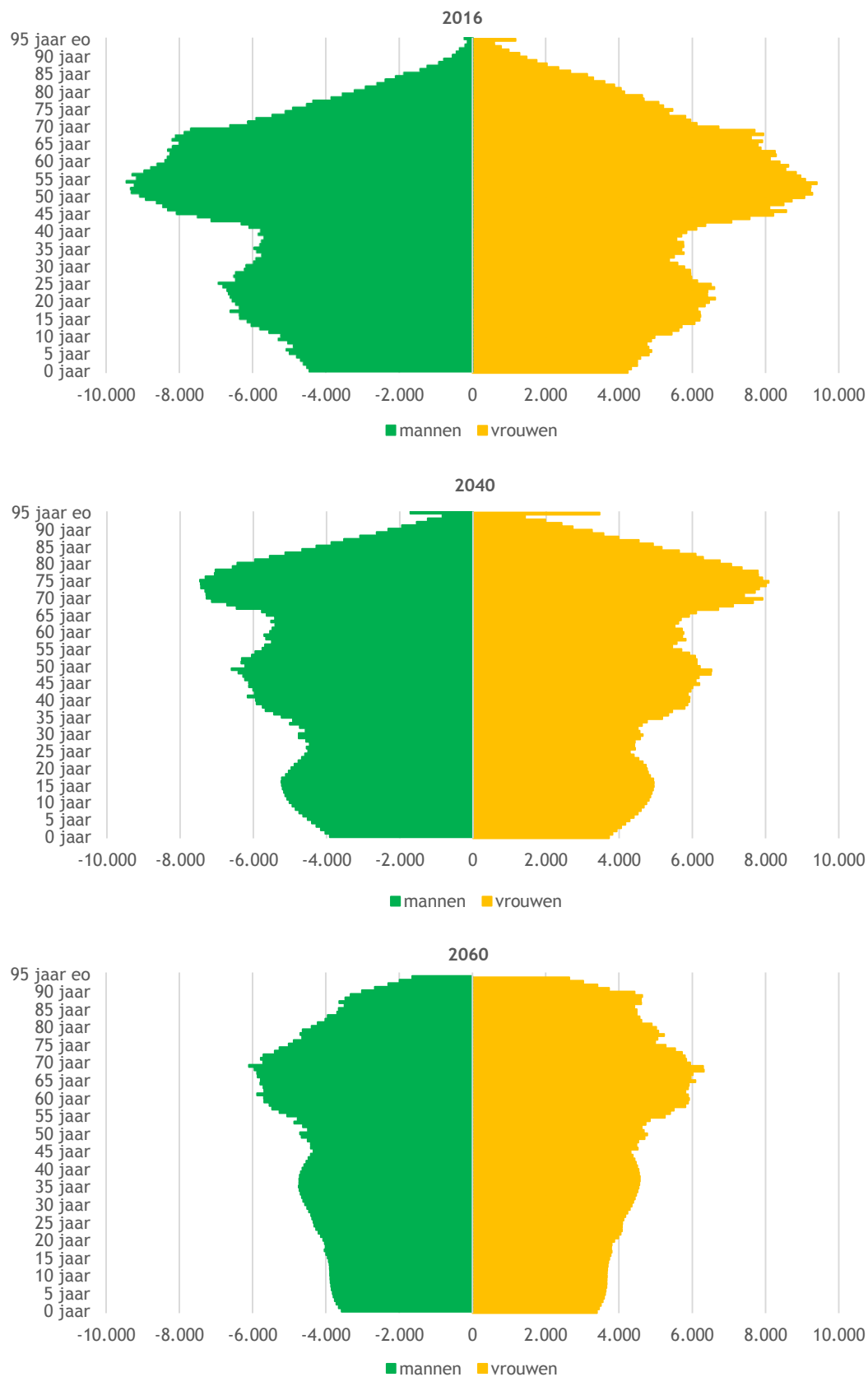
Begin 2016 telt Limburg bijna 1,12 miljoen inwoners, waaronder uitzonderlijk veel veertigers, vijftigers en zestigers. Dit hangt samen met de ontwikkeling van het aantal geboorten in het verleden. Na het einde van de tweede wereldoorlog kende Nederland een geboortegolf: de babyboom. Het geboortecijfer daalde daarna tijdelijk, maar in de jaren vijftig en zestig werden weer meer kinderen geboren. Begin jaren zeventig daalde het geboortecijfer scherp. Vrouwen kregen minder kinderen en ze kregen ze bovendien op steeds latere leeftijd. De bevolkingspiramide van 2016 telt daardoor veel minder twintigers en dertigers dan veertigers en vijftigers.

Het aantal ouderen zal de komende decennia sterk toenemen doordat de talrijke veertigers en vijftigers de hogere leeftijdsgroepen instromen. De vergrijzing bereikt haar hoogtepunt rond 2040. Dan telt Limburg naar verwachting ruim 343.000 65-plussers. Dat zijn er ruim 100.000 meer dan nu. Het aandeel ouderen is tegen die tijd gestegen van 22 naar 33 procent. In 2060 is de vergrijzing naar verwachting weer iets afgenomen, doordat een groot deel van de huidige vijftigers tegen die tijd zal zijn overleden.

Naast vergrijzing laten de bevolkingspiramides ook zien dat Limburg sterk ontgroent. Het aantal jongeren tot 20 jaar daalt in de prognoseperiode van bijna 215.000 in 2016 naar 150.000 in 2060 (een daling van 30%). In de periode 2016-2060 daalt het aantal inwoners van 20 tot 65 jaar van ruim 674.000 in 2016 naar circa 438.000 in 2060 (een daling van 35%).

Figuur 3.4 Bevolkingspiramide Limburg 2016, 2040 en 2060

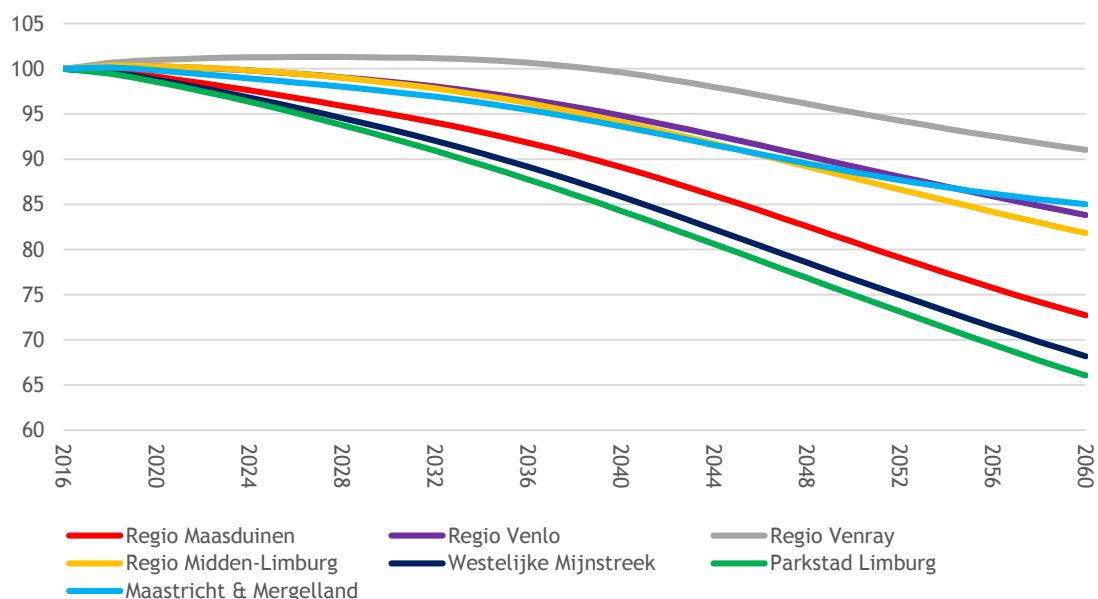
Bron: CBS/Etil.

3.5 Bevolkingsontwikkelingen per regio

Binnen Limburg lopen de bevolkingsontwikkelingen uiteen. Dit geldt voor zowel de COROP-gebieden als de onderliggende regio's in een COROP-gebied. Ook tussen gemeenten in een regio bestaan er soms grote verschillen. Verklaringen voor de diversiteit in ontwikkelingen moeten gezocht worden in de leeftijdsopbouw van de regionale bevolking en de regio-specifieke binnenlandse en buitenlandse migratie. In figuur 3.5 is de verwachte bevolkingsontwikkeling per regio in indexcijfers weergegeven.

Figuur 3.5 Limburgse bevolkingsprognose per regio in indexcijfers, 2016-2060 (2016=100).

Bron: Etil.

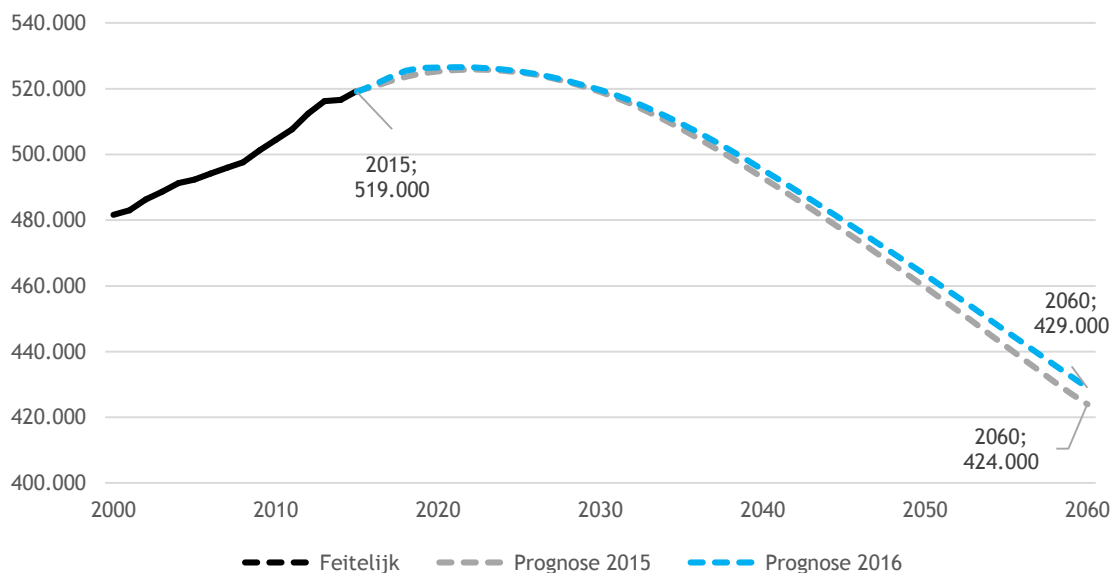
Het is de verwachting dat tot 2018 de bevolking in alle regio's vrijwel stabiel blijft. Vanaf 2019 versnelt de bevolkingsdaling binnen Limburg en in 2026 neemt in alle Limburgse regio's met uitzondering van de regio Venray de bevolking af. In de regio Venray blijft de bevolking tot 2040 nog op peil. De (relatieve) daling is het grootst voor de woonregio's Westelijke Mijnstreek en Parkstad Limburg gevolgd door Maasduinen.

4 DE LIMBURGSE HUISHOUDENSONTWIKKELING

Op basis van de nieuwe nationale huishoudensprognose van het CBS is met Progneff 2016 ook een nieuwe Limburgse huishoudensprognose doorgerekend. Figuur 4.1 laat de feitelijke huishoudensontwikkeling zien tot en met 2015, de nieuwe Limburgse huishoudensprognose en de huishoudensprognose volgens Progneff 2015.

Figuur 4.1 Feitelijke huishoudensontwikkeling en prognoses 2015 en 2016

Bron: CBS Statline en Etil.

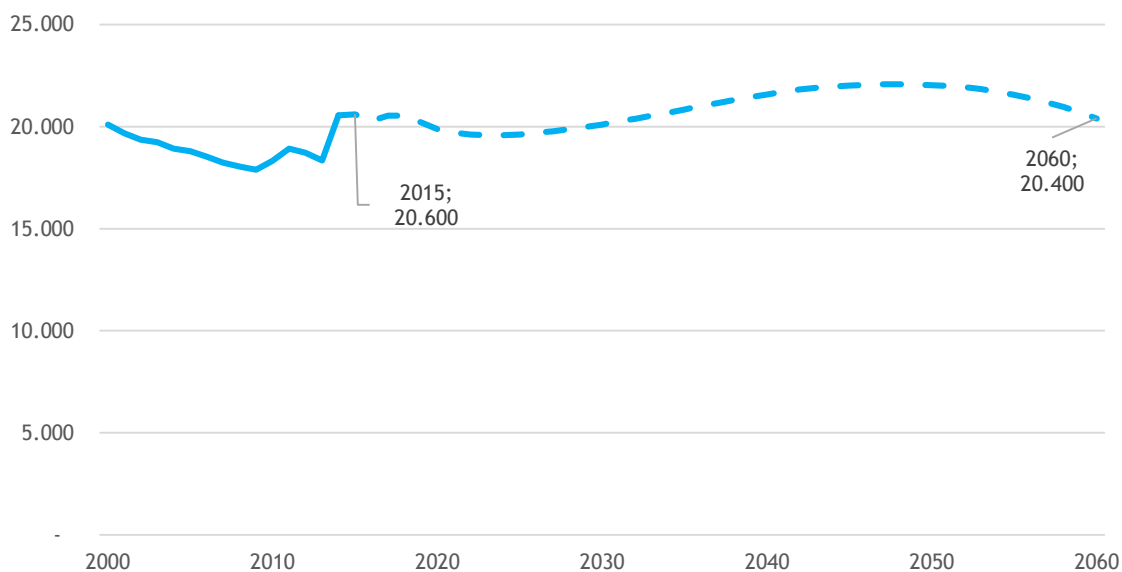
Volgens Progneff 2016 neemt het aantal particuliere huishoudens in de Provincie Limburg af van zo'n 519.000 in 2015 tot ruim 429.000 in 2060. Dit betekent dat het aantal huishoudens in Limburg in de prognoseperiode met 90.000 zal afnemen. Deze afname start vanaf 2022. In Progneff 2015 werd uitgegaan van 424.000 huishoudens in 2060. In vergelijking met de vorige prognose ligt het aantal huishoudens in Progneff 2016 in 2060 dus ongeveer 5.000 hoger.

Een deel van de Limburgse bevolking zit momenteel in een institutioneel huishouden. Figuur 4.2 geeft de ontwikkeling weer van het aantal institutionele huishoudens tussen 2000 en 2060 volgens de nieuwe Etil-prognose. Opvallend is de groei van het aantal institutionele huishoudens in 2009, 2010 en 2013. Deze wordt verklaard door een methodiekwijziging en een betere waarneming van het aantal institutionele huishoudens door het CBS.

Ondanks de extramuralisering in de zorg daalt het aantal institutionele huishoudens niet. Dit komt doordat wel het *aandeel* ouderen dat intramurale zorg ontvangt kleiner wordt, maar het totaal aantal ouderen stijgt. In Progneff 2016 is in Limburg tot 2060 min of meer sprake van een stabilisatie van het aantal institutionele huishoudens. Het aantal institutionele huishoudens schommelt rond de 20.000.

Figuur 4.2 Ontwikkeling aantal institutionele huishoudens in Limburg, 2000-2060

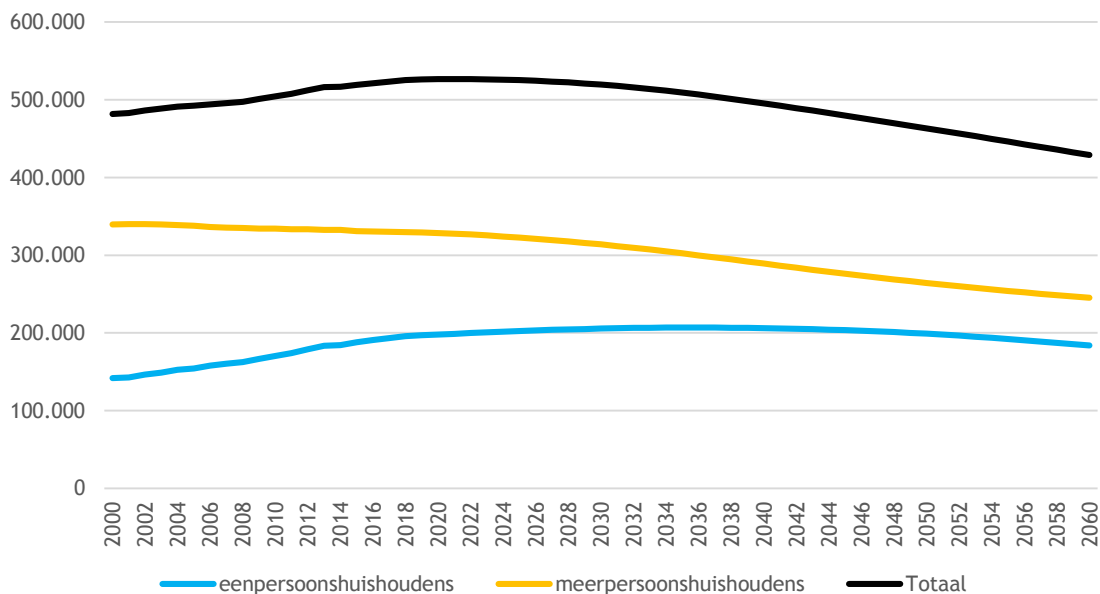

Bron: CBS Statline en Etil.

4.1 Huishoudensontwikkeling naar type

De Limburgse huishoudensprognose voorziet tot ongeveer 2035 een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. Deze groei hangt samen met een voortgaande vergrijzing en individualisering. Er zullen meer ouderen zijn die hun partner hebben verloren, terwijl mensen van middelbare leeftijd door verschillende omstandigheden ook vaker voor korte of langere tijd alleen wonen. Dat het totaal aantal Limburgse huishoudens vanaf 2020 gaat dalen, komt daarom volledig door de daling in het aantal meerpersoonshuishoudens. In figuur 4.3 is deze ontwikkeling grafisch weergegeven.

Figuur 4.3 Ontwikkeling van het aantal een- en meerpersoonshuishoudens in Limburg, 2015-2060

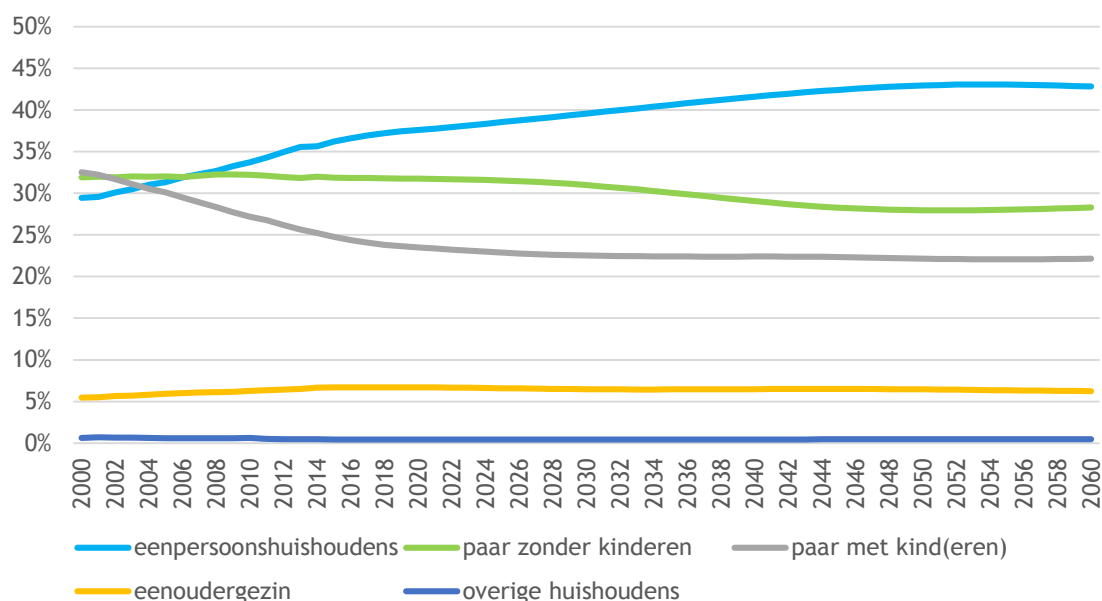

Bron: CBS Statline en Etil.

Uit grafiek 4.4 blijkt eveneens duidelijk dat de verwachte toename van het aantal huishoudens grotendeels wordt veroorzaakt door eenpersoonshuishoudens. In 2000 bestond 29 procent van alle huishoudens in Limburg uit één persoon. Inmiddels is dit aandeel gestegen tot 36 procent. In het laatste jaar van de prognose (2060) is 43 procent van alle huishoudens een eenpersoonshuishouden. Het aandeel paren met kinderen is sinds 2000 behoorlijk gedaald; van 33% naar 24%. Dit blijft in de in de prognoseperiode echter vrijwel constant (rond 22%). Het aandeel paren zonder kinderen is sinds 2000 juist vrijwel constant gebleven (32%), maar zal in de prognoseperiode gaan dalen tot 28%.

Figuur 4.4 Verdeling van het aantal huishoudens in Limburg naar type, 2000-2060

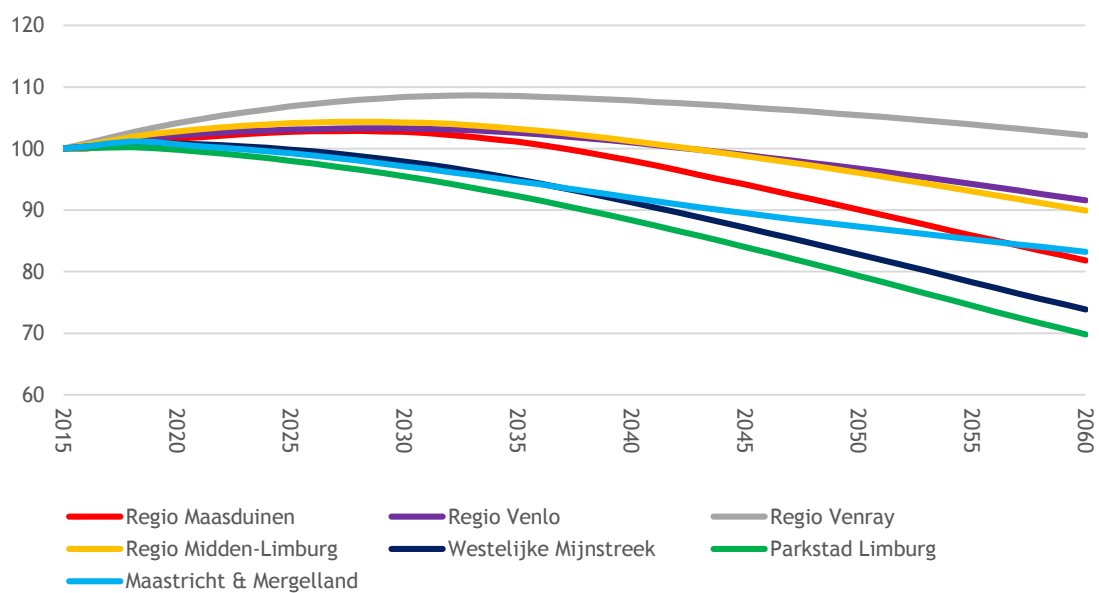
Bron: CBS Statline en EtI.

4.2 Huishoudensontwikkelingen per regio

In de provincie Limburg bestaan er substantiële verschillen in de huishoudensontwikkeling. In figuur 4.5 is de huishoudensontwikkeling per regio in de provincie Limburg tussen 2015 en 2060 weergegeven in indexcijfers. Uit de figuur blijkt dat de daling van het aantal particuliere huishoudens in het zuidelijke deel van de provincie Limburg eerder zal plaatsvinden en sterker zal afnemen dan in het noordelijke deel van de provincie. Deze regionale verschillen komen vooral tot stand door de verschillende bevolkingsontwikkelingen. In de periode 2020-2030 vindt er omslagpunt plaats in de huishoudensontwikkeling in Limburg. Waar er voorheen altijd sprake was van een toename van het aantal particuliere huishoudens, is dat niet meer het geval na 2020. In de Zuid-Limburgse regio's zal het aantal huishoudens structureel gaan afnemen. De huishoudensdaling in het zuidelijke deel van de provincie is dan dusdanig groot dat ook op het niveau van Limburg er al sprake zal zijn van een afname van het aantal particuliere huishoudens.

Figuur 4.5 Ontwikkeling aantal huishoudens per regio in indexcijfers; 2015-2060 (2015=100)

Bron: CBS Statline en Etil.

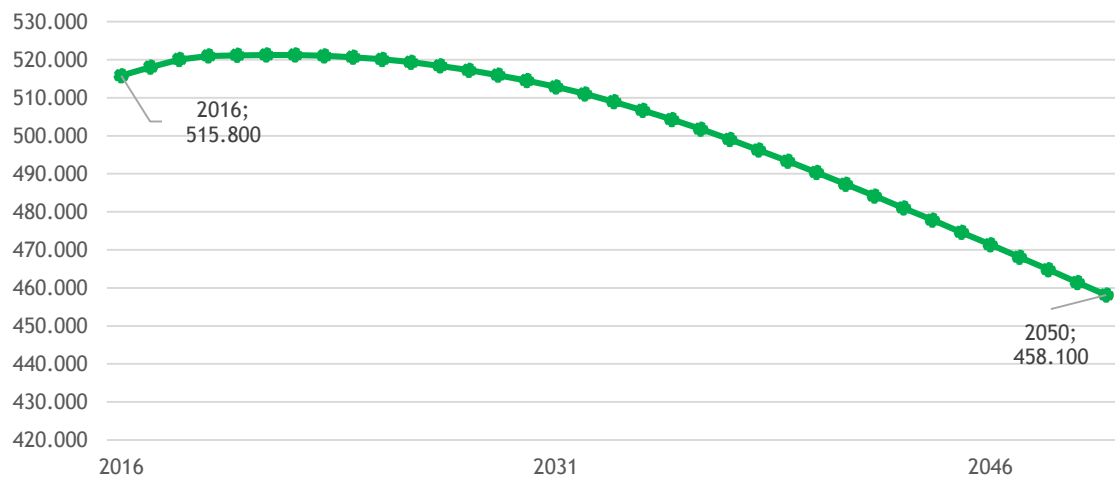

5 DE LIMBURGSE WONINGVOORRAADBEHOEFTE

De woningvoorraadbehoefte wordt bepaald door de actuele woningvoorraad en de toekomstige ontwikkeling van het aantal particuliere huishoudens. Normaliter ligt de woningvoorraad (en de woningvoorraadbehoefte) iets hoger dan het aantal particuliere huishoudens. Om verhuizingen mogelijk te maken, moeten er namelijk genoeg woningen leegstaan, de zogenaamde frictieleegstand. In een aantal gemeenten in Limburg ligt de woningvoorraad lager dan het aantal particuliere huishoudens als gevolg van verschillen tussen de registratiebestanden. Deze verschillen worden veroorzaakt doordat een deel van de woningvoorraad anders geregistreerd wordt. Dit geldt bijvoorbeeld voor studentenwoningen, recreatiewoningen, woonwagenvakanties en woonboten.

Voor het bepalen van de woningbehoefte in de toekomst speelt de actuele woningvoorraad een belangrijke rol. Binnen Progneff wordt de actuele woningvoorraad in beeld gebracht met behulp van de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Waardering Onroerende Zaken (WOZ). De WOZ-registratie dient vooral om 'foutieve' registraties in de BAG te corrigeren en onbekende objecten te classificeren. Figuur 5.1 laat de ontwikkeling in de woningvoorraadbehoefte voor Limburg zien tussen 2016 en 2060. De woningvoorraadbehoefte daalt van bijna 516.000 woningen naar 458.000 in 2060.

Figuur 5.1 Ontwikkeling woningvoorraadbehoefte in Limburg, 2016-2050

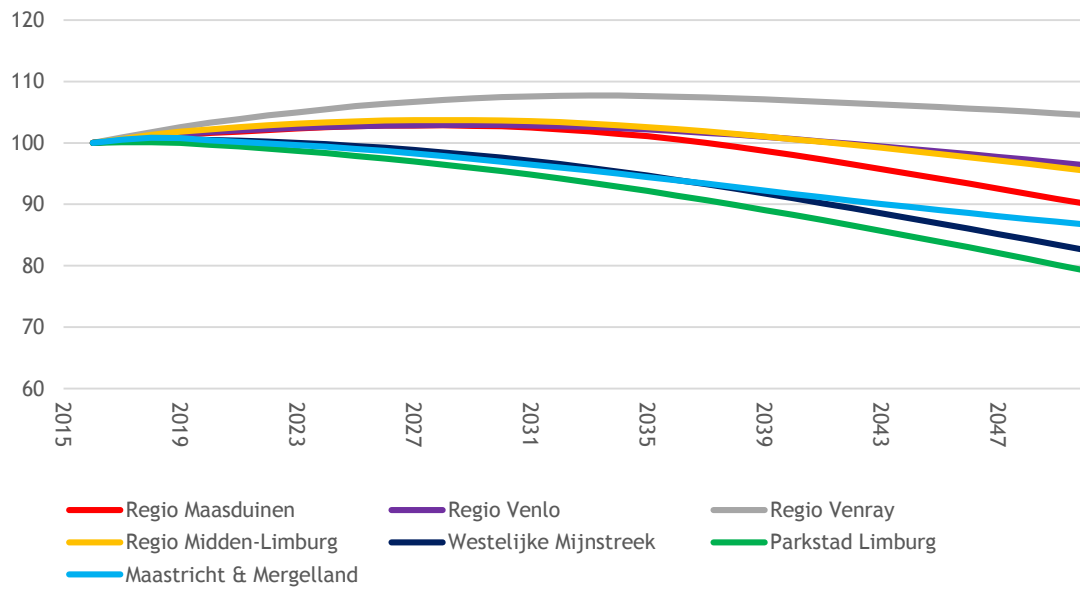

Bron: Etil.

Figuur 5.2 drukt de ontwikkeling van de woningvoorraadbehoefte in de Limburgse regio's uit in indexcijfers. Deze figuur laat zien dat de woningvoorraadbehoefte in de regio Venray tot 2030 met ongeveer 9% stijgt. In de periode 2030-2060 daalt vervolgens de woningvoorraadbehoefte met ongeveer 7%. In de regio's Maasduinen, Venlo en Midden-Limburg neemt de woningvoorraadbehoefte tot 2025 toe met 3 tot 4 procent, waarna een daling inzet. In de regio's in Zuid-Limburg groeit de woningvoorraadbehoefte niet of nauwelijks. In de periode 2016-2060 neemt de woningvoorraadbehoefte in Parkstad Limburg af met 30%. In dezelfde periode daalt de woningvoorraadbehoefte in Westelijke Mijnstreek met ongeveer 26% en in Maastricht en Mergelland met 17%.

Figuur 5.2 Ontwikkeling woningvoorraadbehoefte in de Limburgse regio's (in indexcijfers; 2016=100)

Bron: Etil.

